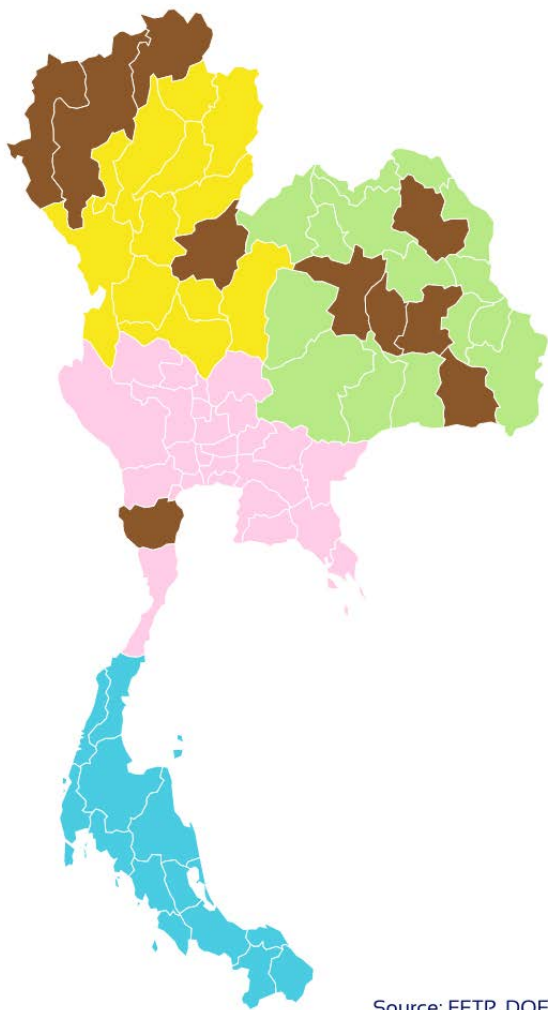

สรุปเหตุการณ์การระบาดของโรคไทรอยด์เป็นพิษในเรือนจำ

ทีมตระหนักผู้สถานการณ์ (SAT) กสวป.พ.บ. ได้ติดตามเหตุการณ์การระบาดของโรคไทรอยด์เป็นพิษในเรือนจำ สังกัดกรมราชทัณฑ์ ทั่วประเทศจากรายงานของกองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข พบว่าโดยมีประชากรกลุ่มเสี่ยงของเหตุการณ์คือ นักโทษในเรือนจำ มีการรายงานการระบาด ๑๑ เหตุการณ์ใน ๑๐ จังหวัดได้แก่ แม่ฮ่องสอน ศรีสะเกษ ร้อยเอ็ด ขอนแก่น เชียงราย เชียงใหม่ มหาสารคาม สกลนคร เพชรบุรี และพิษณุโลก (ตามรูปที่ ๑) พื้นที่เสี่ยงคือ ทภ.๒ (๕ จังหวัด) และ ทภ.๓ (๔ จังหวัด) มีรายงานจำนวนผู้ป่วยทั้งสิ้น ๑,๑๕๓ รายแล้ว โดยมีอัตราป่วยอยู่ระหว่างร้อยละ ๐.๘ - ๖๑.๕ และเหตุการณ์ทั้งหมดมีสาเหตุของการรับประทานอาหารที่เจือปนฮอร์โมนไทรอยด์ในปริมาณสูงเข้าไป

Source: FETP, DOE, MOPH-Thailand

โดยมีข้อสันนิษฐานจากการสอบสวนโรคว่า อาจมีการเจือปนของเนื้อเยื่อต่อมไทรอยด์ของสัตว์ในเนื้อหมูบด เนื้อไก่ เครื่องใน และโครงกระดูกสัตว์ซึ่งถูกใช้เป็นวัตถุดิบในการปรุงอาหารประกอบเลี้ยงนักโทษ อีกทั้งฮอร์โมนไทรอยด์ทนต่อความร้อน จึงไม่ถูกทำลายด้วยความร้อนในการปรุงอาหารแต่อย่างใด

ทั้งนี้จากเหตุการณ์การระบาดในจว.สกลนคร ช่วง ม.ค.-พ.ค. ๒๕๖๒ ได้มีการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการของระดับไทรอยด์ฮอร์โมน (Free T3 และ T4) ในตัวอย่างเนื้อสัตว์และเครื่องใน (ปอด หลอดลม ตับ ม้าม และลำไส้) ที่ใช้ประกอบเลี้ยงนักโทษเปรียบเทียบกับเนื้อและเครื่องในของสัตว์ประเภทเดียวกันในท้องตลาด พบว่า ระดับไทรอยด์ฮอร์โมน (Free T3 และ T4) ในตัวอย่างเนื้อสัตว์และเครื่องในของเรือนจำมีค่าสูงกว่าเนื้อและเครื่องในของสัตว์ประเภทเดียวกันในท้องตลาดอย่างชัดเจน

รูปที่ ๑. สถานการณ์การระบาดของโรคไทรอยด์เป็นพิษในเรือนจำของประเทศไทยจำแนกรายจังหวัดภาค

ตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๕๙ - ม.ค. ๒๕๖๓

/โดยเฉพาะเครื่อง...

โดยเฉพาะเครื่องในของสัตว์ได้แก่ ปอด หลอดลม และม้าม อย่างไรก็ตาม ยังไม่ทราบว่า เครื่องในสัตว์ข้างต้นมีการปนเปื้อนเนื้อเยื่อต่อมไทรอยด์หรือฮอร์โมนไทรอยด์หรือไม่ เพราะเจือปนได้อย่างไร ยังรอการพิสูจน์ทางห้องปฏิบัติการและผลการสอบสวนโรคที่ชัดเจนต่อไป สำหรับผลการสอบสวนโรคเบื้องต้นใน จว.พิษณุโลก มีปัจจัยเสี่ยงที่แตกต่างและน่าสนใจคือ นักโทษซื้อผงปรุงรส (มีเกลือไอโอดีนและผงชูรสเป็นส่วนประกอบหลัก) ขนาด ๗๕ กรัม จำนวน ๒ ซองผสมพริกป่น ๑๐๐ กรัม จำนวน ๑ ซองเตรียมไว้ใส่ในก๊วยข้าวที่เรือนจำจัดให้ ครั้งละครั้งถึงหนึ่งช้อนโต๊ะเป็นประจำทุกมื้อ

ทั้งนี้ ทีมสอบสวนโรคของหน่วยงานสาธารณสุขมักไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้รับเหมาที่รับวัตถุดิบมาส่งให้กับเรือนจำในการบอกแหล่งที่มาของวัตถุดิบที่ไปรับและขั้นตอนการชำแหละ ที่อาจจะนำมาสู่การสรุปว่ามีการเจือปนเนื้อเยื่อต่อมไทรอยด์ในวัตถุดิบข้างต้นหรือไม่ อย่างไร ดังนั้นจึงยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนจากการสอบสวนโรคในทุกๆเหตุการณ์ว่าเกิดจากสาเหตุหลักใด มีแต่เพียงสาเหตุที่มีความเป็นไปได้ ซึ่งจำเป็นต้องพิสูจน์ในทางวิทยาศาสตร์และความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติต่อไป

กสวป.พบ. ได้ติดตามข้อมูลข่าวสาร ผลการสอบสวนโรคจากกองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรคอย่างใกล้ชิด และมีความเป็นห่วงในสถานการณ์ในลักษณะเดียวกันอาจจะเกิดขึ้นในหน่วยฝึกทหารใหม่ได้ เพราะมีลักษณะในการรับวัตถุดิบจากผู้รับเหมาซึ่งผู้รับผิดชอบในหน่วยทหารอาจจะไม่ทราบถึงแหล่งที่มาของเนื้อสัตว์ที่มาส่งและไม่ทราบถึงวิธีการชำแหละ การแปรรูปหรือดัดแปลงอาหาร จึงทำให้สุ่มเสี่ยงจะเกิดเหตุการณ์ระบาดในลักษณะเดียวกันกับเรือนจำได้ เห็นควรแจ้งเตือนการระบาดของโรคไทรอยด์เป็นพิษและให้คำแนะนำแก่หน่วยทหารใน ทบ. ได้เฝ้าระวังและป้องกันการระบาดของโรคดังนี้

๑. การเฝ้าระวังอาการและอาการแสดงของโรคไทรอยด์เป็นพิษ

๑.๑ ไทรอยด์เป็นพิษ คือ ภาวะที่ต่อมไทรอยด์สร้างฮอร์โมนไทรอยด์ (free T3 และ freeT4) ออกมามากผิดปกติ แต่ฮอร์โมนกระตุ้นการทำงานของต่อมไทรอยด์ (TSH) ต่ำกว่าปกติ ทำให้ระบบการเผาผลาญในร่างกายทำงานมากขึ้น เป็นผลทำให้น้ำหนักลดลงอย่างรวดเร็ว ทั้งๆที่กินอาหารได้มากกว่าปกติ ซึ่งผลกระทบจากโรคไทรอยด์เป็นพิษทำให้เกิดหัวใจเต้นผิดปกติ มีความเสี่ยงต่อภาวะหัวใจวายและภาวะสมองขาดเลือด อาจทำให้เสียชีวิตได้ กรณีเหตุการณ์ระบาดตามสถานการณ์ข้างต้นมีการคาดคะเนว่า น่าจะเกิดจากสาเหตุของการรับประทานอาหารที่เจือปนฮอร์โมนไทรอยด์ในปริมาณสูง และหรือการทานอาหารที่มีส่วนประกอบของไอโอดีนในปริมาณสูงเข้าไป

๑.๒ หากพบทหารกองประจำการ หรือกำลังพลมีอาการและอาการแสดงของโรคไทรอยด์เป็นพิษเป็นกลุ่มก้อน (มากกว่า ๒ รายขึ้นไป) ในหน่วยหรือค่ายเดียวกันในห้วงระยะเวลา ๒ - ๔ เดือน ให้รีบสอบสวนโรคทำการคัดกรอง และดำเนินการส่งรักษาในสถานพยาบาลในพื้นที่โดยเร็ว และแจ้งหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่

๑.๓ ผู้ป่วยสงสัยโรคไทรอยด์เป็นพิษ (นิยามการเฝ้าระวัง) คือ ผู้ที่มีแขน-ขาทั้งสองข้างอ่อนแรง และหรือ มือสั่น ร่วมกับอาการและอาการแสดงอย่างน้อย ๑ อาการดังต่อไปนี้ ใจสั่น ชีพจรเต้นเร็ว (> ๑๐๐ ครั้ง/นาที) น้ำหนักลด เหงื่อออกมาก ถ่ายอุจจาระเหลวบ่อย ประจำเดือนผิดปกติ ลำคอโตขึ้น ตาโปน ผม่วง ซีดอ่อน หงุดหงิดง่าย เมื่อพบผู้ที่มีอาการดังกล่าว ให้รีบนำส่งเพื่อพบแพทย์ตรวจประเมินต่อไป

๑.๔ กรณีเกิดการระบาดของโรค ให้แจ้งหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ และ พบ. และให้ นายทหารเวรกรรมป้องกัน รพ.ทบ. ทำการสอบสวนโรคร่วมกับทีมสอบสวนโรคของหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ และให้จัดเก็บตัวอย่างอาหารดิบโดยเฉพาะเนื้อสัตว์ (เช่น เนื้อหมูบด เนื้อไก่) หรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์ (เช่น เลือด เครื่องใน ไครงกระดูก) เพื่อส่งตรวจวิเคราะห์ระดับฮอร์โมนไทรอยด์ในตัวอย่างเนื้อสัตว์ด้วย รวมถึงสอบสวนถึงแหล่งที่มาของวัตถุดิบจากผู้รับเหมาและเจ้าหน้าที่ผู้กรรมของหน่วยทหารนั้นๆ

๒. การป้องกันการระบาดของโรคในกำลังพล

๒.๑ ให้นำหน่วยทหารเข้มงวดในการคัดเลือกผู้รับเหมาส่งอาหารวัตถุดิบประเภทเนื้อสัตว์ เครื่องใน หรือไครงกระดูก ที่รับวัตถุดิบจากโรงฆ่าและที่มีคุณภาพได้มาตรฐานเท่านั้น

๒.๒ หลีกเลี่ยงการจัดหาเนื้อหมูบด (เพราะง่ายต่อการอบผสมกับเครื่องในหรืออวัยวะอื่นๆของ สัตว์ที่อาจจะเจ็บต่อมไทรอยด์) เนื้อไก่ เครื่องในสัตว์ หรืออาหารที่ไม่สามารถแยกชิ้นส่วนเนื้อสัตว์ได้มา ประกอบเลี้ยงในหน่วย หากไม่ทราบแหล่งที่มาของอาหารที่ผู้รับเหมาไปรับมาส่งให้หน่วย

๒.๓ หลีกเลี่ยงเนื้อสัตว์ชิ้นส่วนบริเวณลำคอ ถ้าเป็นเนื้อไก่ให้ตัดชิ้นส่วนบริเวณลำคอออกทุกครั้ง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเจ็บต่อมไทรอยด์หรือฮอร์โมนไทรอยด์

๒.๔ ควรหลีกเลี่ยงอาหารประเภทลูกชิ้นและไส้กรอก เพื่อลดโอกาสของกำลังพลต้องบริโภค เนื้อสัตว์ที่มีส่วนผสมของชิ้นส่วนที่ไม่ควรรับประทาน

๒.๕ พิจารณาจัดทำรายการอาหารประกอบเลี้ยงแก่ทหารใหม่ที่มีความหลากหลายของการใช้ เนื้อสัตว์เป็นวัตถุดิบเช่น เนื้อปลา เนื้อไก่ เนื้อหมู และไม่ควรให้มีรายการอาหารที่มีทั้งเนื้อหมูและเนื้อไก่ หรือ เครื่องในในมือเดียวกันเพื่อลดโอกาสต่อการสัมผัสฮอร์โมนไทรอยด์ที่อาจจะเจ็บมา ซ้ำๆต่อเนื่องกัน

๒.๖ พิจารณาใช้ไข่ไก่ หรือไข่เป็ด ปรุงเป็นอาหารประกอบเลี้ยงแทนเนื้อสัตว์และเครื่องในสัตว์ เพื่อลดโอกาสการสัมผัสฮอร์โมนไทรอยด์ที่อาจจะเจ็บมาในเนื้อสัตว์และเครื่องใน

๒.๗ หลีกเลี้ยงการใช้ซูปกึ่งสำเร็จรูปชนิดก้อน หรือชนิดผง ในการปรุงอาหารเพื่อประกอบเลี้ยงให้
ทหารอย่างสม่ำเสมอ และถ้าจำเป็นต้องใช้ให้ใช้ในปริมาณที่เหมาะสม

- ผู้สรุปสถานการณ์

พ.ท.

(ภาพกฤต ภาพธรรอังกฤษ)

อจ.วพม. ชรก. กสวป.พบ. ทำการแทน
หน.แผนกควบคุมโรคติดต่อและกีฏเวชวิทยา

๑๐ ม.ค. ๖๓